

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ИШИАР с/у БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 391/03)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

20 ноември 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

20/02/2009 г.

Това решение може да претърпи корекции по формата.

По делото Ишиар с/у България,

Европейският съд по правата на човека (пето отделение) в състав:

Райт Марусте, *председател*,

Карел Юнгвирт,

Ренате Йегер,

Марк Вилиджър,

Изабел Беро-Лефевр,

Миряна Лазарова Трайковска,

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердийк, *секретар на отделението*,

След обсъждане на заседание на състава на 21 октомври 2008 г.,

Постанови следното Решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (№ 391/03) срещу Република България, с която турски гражданин, г-н Абдула Ишиар („жалбоподателят“) е сезирал Съда на 14 декември 2002 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Жалбоподателят е представляван от адвокат В. Г. Калудин от Софийска адвокатска колегия. Българското правителство („Правителството“) е представлявано от своя агент, г-жа М. Коцева от Министерство на правосъдието.

3. На 22 януари Съдът е обявил жалбата за частично недопустима и съобщава мотивите по член 3 и член 6 § 3 е) от Конвенцията на Правителството. Съгласно член 29 § 3 от Конвенцията е решено освен това жалбата да бъде разгледана едновременно от гледна точка на допустимостта и по същество.

4. Тъй като жалбоподателят е турски гражданин, с писмо от 26 януари 2007 г. турското правителство е поканено да представи евентуалните си писмени бележки по делото, както му позволява член 36 § 1 от Конвенцията. Турското правителство не се е възползвало от тази възможност.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1952 г. в Turgutlu (Manisa), Турция. Понастоящем излежава наказание лишаване от свобода в България, в Софийския затвор.

A. Наказателното производство срещу жалбоподателя

6. На 7 септември 2000 г. на турско-българската граница, при митническа проверка на автобуса, шофиран от жалбоподателя, българските митничари откриват четиридесет килограма хероин.

7. Започва наказателно преследване за трафик на наркотици срещу жалбоподателя. По време на наказателното преследване заинтересованият е подпомаган от няколко преводачи, на които е заплащано от следствените служби и съдилищата.

8. С присъда от 28 март 2001 г. Районният съд в Свиленград, признава жалбоподателя за виновен в трафик на наркотици и го осъжда на петнадесет години лишаване от свобода и глоба от 200 000 BGN. Съдът осъжда жалбоподателя да плати всички съдебни разходи направени при предварителното следствие и на първа инстанция по разглеждане на делото, общо 144,50 BGN. Жалбоподателят обжалва това решение.

9. На 4 януари 2002 г., Окръжният съд в Хасково потвърждава присъдата на по-долната инстанция. Окръжният съд обаче пропуска в своето решение да се произнесе относно съдебните разноски. Жалбоподателят обжалва пред касационния съд.

10. С решение от 26 юни 2002 г., Върховният касационен съд отхвърля жалбата на жалбоподателя. Върховната юрисдикция осъжда заинтересования да плати извършените разноски за преводач по време на процедурата на последна инстанция, възлизащи на 40 BGN.

Б. Условията в Софийския затвор

11. Жалбоподателят е прехвърлен в Софийския затвор на 12 януари 2001 г. В началото той е зачислен към група № 13, състояща се от окончателно осъдени чуждестранни граждани

12. Бил е държан в най-малко две различни килии в сградата, предназначена за чуждестранни затворници.

13. Между 12 януари 2001 г. и 22 юли 2002 г. жалбоподателят е бил затворен в килия № 16. Той е представил декларация, подписана от Е.У., затворник от същата килия. Според тази декларация килията била

с площ двадесет квадратни метра за седем – осем души и в нея нямало нито умивалник, нито тоалетна. Затворниците трябвало да ползват кофа, за да задоволяват естествените си нужди. На етажа, за стотина души имало четири тоалетни и една баня, но тези санитарни помещения могли да се ползват само през деня.

14. Според думите на жалбоподателя след неговото включване в група № 10 на 22 юли 2002 г. той е бил поставен в тясна килия, предназначена за девет–десет души. Вратата оставала затворена през целия ден и той можел да излиза на чист въздух само по един час дневно, за да се разхожда в двора на затвора. Той твърди, че малко преди 12 май 2005 г., дата на неговото писмо, описващо условията в Софийския затвор, затворниците от неговата килия били принудени да ползват кофа за тоалетна.

15. Жалбоподателят твърди още, че за чуждестранните затворници нямало никаква организирана дейност. За разлика от затворниците с българско гражданство, те не могли да работят и не им се разрешавало да практикуват спортове, например футбол.

16. Заинтересованият изтъква, че храната е била с лошо качество и че затворниците разчитали на колетите, които получавали от близките си, за да се хранят нормално.

17. Според доклад на директора на Софийския затвор, представен от правителството на 22 март 2007 г., заинтересованият е бил подложен на „строг“ режим до 15 декември 2005 г., на „общ“ режим от 15 декември 2005 г. до 26 октомври 2006 г. и на „лек“ режим след тази дата. Към датата на този доклад той е бил затворен в килия № 12, в която имало санитарен възел. Освен това достъпът до санитарни съоръжения винаги е бил осигуряван на жалбоподателя.

18. Според същия доклад, жалбоподателят е работил в затворническата печатница от 24 ноември 2003 г. Освен това, всички затворници са имали право на час и половина дневно упражнения на чист въздух. Администрацията организирала редовно спортни турнири и затворниците имали възможност да посещават затворническата библиотека и могли да бъдат посещавани от духовник от съответното вероизповедание.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКИ

A. Заплащане на съдебни разноси по време на наказателно производство

19. По силата на член 167, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) от 1974 г., който е бил в сила тогава, разходите по наказателното производство (разходи за превод, заплащане на експерти и т.н.) се поемат от бюджета на наказателните органи.

Размерът на разходите се определя от съда или органите на предварителното следствие (член 168 от НПК). В случай на осъдителна присъда, съдът присъжда разходите по време на процедурата за сметка на осъдения (член 169, алинея 2 от НПК).

20. Член 105, алинея 2 от Закона за съдебната власт (ЗСВ), в сила към момента на събитията, гласи, че разноските за преводача по наказателни дела от общ характер са за сметка на съда. В решение, произнесено през 2003 г. (Решение № 117 от 04.03.2003 г. на ВКС по н.д. № 539/2002 г., II н.о.), Върховният касационен съд е счел, че разпоредбата на член 105, алинея 2 от ЗСВ установява изключение от правилото, заложено в член 169, алинея 2 от НПК, което довежда висшето съдилище да заключи в това дело, че осъденият трябва да бъде освободен от плащане на разходи за превод.

В. Приложимите разпоредби от закона за изпълнение на наказанията (ЗИН) и правилника за неговото прилагане (ППЗИН)

21. В българското право сборът от възможностите за изпълнение на наказанието лишаване от свобода определя затворническия режим, на който се подлага всеки затворник в заведенията за лишаване от свобода. Според член 42 от ЗИП, различните видове затворнически режим се различават освен по друго и по приложимия режим на сигурност, от разпределението на времето на затворниците, до честотата на посещение от страна на близки.

22. Що се отнася до свободата на движение извън килията, разпоредбите на членове 52, 53 и 54 от ППЗИН предвиждат, че помещенията, в които са настанени лишените от свобода, поставени на „лек“, „общ“ и „строг“ режим, трябва да бъдат заключвани през нощта. Въпреки това, началникът на затвора има право да разпорежи поставянето на лишен от свобода, поставен на „строг“ режим, в постоянно заключено помещение, ако заинтересованият представлява опасност за реда в заведението поради поведението си или поради размера на наказанието, което изтърпява (член 56а от ППЗИН).

III. ДОКЛАД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ КОМИТЕТ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ИЗТЕЗАНИЯТА И НЕЧОВЕШКОТО ОТНАСЯНЕ ИЛИ НАКАЗАНИЕ (КПИ)

23. Софийският затвор е посетен от делегация на КПИ през септември 2006 г. Съответните части от доклада на комитета, изготвен след това посещение, гласят следното (текстът е на разположение само на английски език):

„ 2. Затвори

а. предварителни бележки

(...)

63. Пренаселването на затворите в България остава въпрос, бъдещ сериозно безпокойство. Към момента на посещението през 2006 г. общият брой затворници беше около 11 500, докато максималният официален капацитет (изчислен въз основа на площ от 6 m² жилищна площ на затворник) беше 5 828. Според статистиката, предоставена от Главна дирекция за изпълнение на наказанията, пренаселването в системата на затворите е 197 %, а в някои затвори (напр. Бургас и Плевен) то надхвърля 300 %.

(...)

с. условия на задържане

i. Софийски затвор

70. Софийският затвор се състои от затвор от закрит тип в град София, прилежаща затворническа болница (разгледана отделно в „Услуги по здравеопазване“) и две междинни звена, в Кремиковци и Казичене, които не бяха посетени от делегацията. (...).

71. Характерното за затвора от закрит тип е изключителната му пренаселеност, която изостря и без това проблематичните материални условия на сградата, построена преди век, и има отрицателни последици върху всички аспекти на живота.

Затворниците са разпределени в десет групи въз основа на правни критерии. Мнозинството от лишените от свобода се помещават в основната сграда на затвора, пететажно здание. Допълнително място за настаняване е осигурено в три по-малки съседни сгради, една за чуждестранни затворници, втора – за затворници, използвани за поддържането на затвора, и трета – за новопристигнали затворници и затворници, чакащи прехвърляне към общежития.

72. През 80-те години на XX век повечето от звената в главната сграда са били ремонтирани, като две килии са били обединени в една (с площ от около 16 m²) и е инсталиран комплексен санитарен възел (тоалетна и мивка). Поради пренаселването обаче, в повечето от тези килии се помещават по 7 или 8, а понякога и до 10 затворници. В някои звена затворниците са настанени в многочислени спални помещения; най-сериозно пренаселване беше установено в група 9, където 74 затворници са държани в спално помещение с площ от около 80 m². В много килии и спални помещения е поставен трети ред към двуетажните легла.

Достъпът до естествена светлина беше достатъчен, с изключение на килиите в сутерена (виж параграф 73), като същото се отнася и за вентилацията.

(...)

Общата хигиена беше несигурна и имаше нужда от подобро осигуряване на почистващи материали. Освен това много от килиите и спалните помещения бяха в напреднал стадий на рушене.

(...)

75. Ниската численост на персонала, особено през нощта, води до непредоставяне на достъп до тоалетна през нощта на затворниците от група 2, там където килиите нямат комплексен санитарен възел. В звеното имаше обща тоалетна и практика вратите да стоят отключени през деня; след вечерната проверка обаче вратите на килиите се заключваха за през нощта и нямаше достъп до тоалетните. Това не е приемливо; всички затворници следва да имат достъп до тоалетните по всяко време.

76. Хигиената беше изключително занижена в цялата кухня, хранителни запаси, зони за сервиране и хранене. Например повърхностите на металните табли, на които се реже хляб, бяха корозирали, имаше контейнери за отпадъци в зоната за хранене, чиниите се миеха в мивка с вода, течаща от счупен водопровод и наводняваща пода, а двете миялни машини бяха потопени във вода, заобиколени от различни електроуреди. Тези условия представляват потенциален риск за здравето и безопасността на персонала и на затворниците. (...)

Храната беше предмет на оплаквания от много затворници. Храната се вземаше в сутерена от кухнята и делегацията забеляза, че голяма част от затворниците вземаха само хляб и се връщаха в килиите си. Затворниците посочиха, че само тези, които не получават колети, ядат храната, осигурявана от затвора (която се състоеше основно от задушени зеленчуци).

77. Директорът на затвора информира делегацията за прилагането на постоянна програма за ремонт, която ще се справи с рушенето в различни звена. **КИП би желал да получи график за изпълнение на тази програма. Освен това Комитетът препоръчва в закритата част на Софийски затвор:**

– да бъде преустановено използването на килиите в сутерена на основната сграда;

– да бъде намален процентът на населеност на затвора, като целта е да се осигурят минимум 4 m² на затворник;

– като част от постоянната програма за ремонт, да бъдат спешно предвидени комплексни санитарни възли за група 2; междувременно да бъде осигурен достъп на затворниците до тоалетната през нощта и да се спре използването на кофи;

– на затворниците да бъдат предоставени материали за почистване на килиите;

– да бъде преразгледано качеството и количеството на предоставяната на затворниците храна.

(...)

78. След назначението му в началото на 2006 г. директорът на затвора предприема инициативата да увеличи упражненията на открито на 1,5 часа дневно за всички категории затворници. Това е една много положителна стъпка, която е още по-важна с оглед на иначе еднообразния режим. (...) Що се отнася до чуждестранните затворници, те имат упражнения на открито в отделен двор, който е достатъчно голям за провеждане на игри с топка. (...)

79. Само около 200 от затворниците в закрития затвор имаха платена работа (за разлика от двете обществения, където болшинството от лишени от свобода имаха работа). Повечето от работещите затворници идваха от категорията на осъдените (Групи 2, 7, 10 и 12). (...) Повечето от работните места бяха

предоставени в печатен цех, който работеше на пълен капацитет и в който бяха наети около 100 затворници.

(...)

81. През деня лишените от свобода можеха да общуват в коридорите на своите звена (с изключение на Групи 1 и 8) и да гледат телевизия в своите килии. Затворът има библиотека с над 17 000 книги, включително някои на чужди езици, но книгите бяха предимно стари и нямаше правна литература. Има и голяма църква; православен свещеник редовно извършва богослужение, а представители на други вероизповедания периодично извършват посещения. Въпреки това, като се изключат спорадични развлекателни мероприятия (концерти, футболни мачове, шахматни турнири), мнозинството от затворниците не се радват на организирани мероприятия.

82. Европейският комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото отношение или наказание (КПИ) препоръчва на българските власти да се стремят към допълнително развитие на програмата за мероприятия за затворниците – осъдени и подсъдими – в закритата част от Софийски затвор. В този контекст следва да бъдат положени усилия за увеличаване на възможностите за работа и да бъдат включени повече затворници в образователни програми и професионални курсове за обучение.

(...)

iv. чуждестранни затворници

103. В Софийския затвор имаше 120 чуждестранни затворници по време на посещението. Както беше вече посочено (виж параграф 70), те бяха държани отделно от другите затворници, в съответствие със Заповед на Министерството на правосъдието № ЛС 04-277 от 4 октомври 2002 г.

Положението на чуждестранните затворници беше източник на напрежение, както стана ясно от скорошна гладна стачка. Основна ябълка на раздора беше това, че те не са подходящи за по-свободни условия, домашен отпуск, условно освобождаване (замяна) или (за някои от затворниците) прехвърляне в тяхната родна страна, за да изтърпят своите присъди. Чуждестранните затворници се оплакваха от много аспекти на своето задържане под стража, включително организирането на посещения (те не бяха в състояние да натрупат време за посещения) и контактите по телефона, които трябва да се провеждат на български език. За да бъдат компенсирани техните ограничения във връзка със задържането, чуждестранните граждани се ползваха със сателитни чинии, за да гледат телевизия на родния си език. Въпреки това, няколко от тях от работеха (цеховете бяха недостъпни за чуждестранни граждани и около 30 лишени от свобода работеха на парче в килиите) и те нямаша право на годишен отпуск от работа, тъй като нямаша постоянен адрес в България. Освен това чуждестранните граждани нямаша достъп до образование и професионално обучение, включително до възможност да учат български език, и не получаваха информация за своите права и правилата на затвора на език, който биха могли да разберат. Твърди се, че не са наемани официални преводачи, дори по време на дисциплинарни производства.

(...)

105. КПИ препоръчва българските власти да преразгледат разпоредбата за чуждестранните затворници, така че да гарантират напред те да не

бъдат изключени от възможността да имат по-свободни условия, домашен отпуск и условно освобождаване (замяна), както и да бъде приет гъвкав подход по отношение на натрупването на време за посещения, телефонни контакти и достъп до работа, образование и професионално обучение, имайки предвид специалните нужди на тази група.“

ПО ПРАВО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

24. Жалбоподателят посочва лошите условия на задържане в затвора в София: Пренаселеност, липса на дейности, организирани за затворниците, лоши хигиенни условия, липса на свободен достъп до санитарни съоръжения през целия ден, храна с лошо качество. Той се позовава на член 3 от Конвенцията, който гласи:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или деградиращо отношение или наказание.“

25. Правителството не е формулирало забележки по този въпрос. То се е ограничило с изпращането на доклад на директора на софийския затвор относно някои аспекти на условията за задържане в това заведение (виж параграфи 17 и 18 по-горе).

A. По допустимостта

26. Съдът констатира, че този мотив не е очевидно неоснователен по смисъла на член 35 § 3 на Конвенцията. Като се има предвид, че Правителството не е повдигнало възражение по отношение на изчерпването на възможностите на вътрешното законодателство, Съдът не се счита призован да се произнесе служебно по този въпрос (виж Добрев с/у България, № 55389/00, § 112, 10 август 2006 г.). Освен това, Съдът отбелязва, че тази жалба не се сблъсква с никакъв друг мотив за недопустимост. Така, че тя следва да се обяви за допустима.

B. По същество

1. Принципите, произтичащи от практиката на Съда

27. Съдът припомня, че според наложилата се съдебна практика, за да може едно отношение да попадне в обхвата на член 3, то трябва да притежава минимум тежест. Оценката на този минимум е относителна. Тя зависи от всички факти по случая и най-вече от естеството и контекста на отношението, начините на прилагане, от

продължителността, от неговите физически и психически ефекти, понякога от пола, възрастта и здравословното състояние на съответното лице (*Pers c/у Гърция* № 28524/95, § 67, ЕСПЧ 2001-III ; *Kudla c/у Полша* [GC], № 30210/96, § 91, ЕСПЧ 2000-XI).

28. Що се отнася до лицата, лишени от свобода, член 3 налага на държавата задължението всеки затворник да бъде задържан в условия на зачитане на човешкото достойнство и начините на изпълнение на наказанието да не поставят заинтересования в отчаяние или на изпитание с интензитет, надхвърлящ неизбежното ниво на страдание, свързано с лишаването от свобода (виж горесцитираното решение *Kudla*, §§ 92 à 94 и *Kalachnikov c/у Русия*, № 47095/99, § 95, ЕСПЧ 2002-VI). Когато Съдът разглежда съответствието на условията за задържане с член 3 от Конвенцията, той трябва да отчита техния кумулативен ефект, както и специфичните оспорвания на жалбоподателя (*Dougoz c/у Гърция*, № 40907/98, § 46, ЕСПЧ 2001-II).

29. Съдът припомня, че твърденията за отношение в противоречие с член 3 трябва да бъдат доказани „извън всякакво основателно съмнение“ и, че доказателство за тези отношения може да бъде резултат от набор от индикации или неоспорими подозрения, достатъчно тежки и съвпадащи (*Farbtuhs c/у Латвия*, № 4672/02, § 54, 2 декември 2004 г.). При установяване на съответните факти, Съдът трябва да се опира на сбора на всички доказателства представени от страните или, ако е необходимо, на такива които той си е набавил (*ibidem*).

2. Прилагане на горесцитираните принципи в конкретния случай

30. Съдът отбелязва, че жалбоподателят се оплаква най-напред от пренаселването на затвора в София. Неговата първа килия е била с площ от двадесет квадратни метра за седем или осем души (параграф 13 по-горе), или между 2,5 и 3 квадратни метра за затворник. Съдът отбелязва, че страните не са уточнили размера на другите килии, в които жалбоподателят е бил поставян в последствие. Той обаче наблюдава, че броят на лицата в неговата килия изобщо не е намалял след прехвърлянето му в група № 10. През май 2005 г. в неговата килия е имало девет или десет души (параграф 14 по-горе). Ако Съдът не е в състояние да определи точно личното пространство на затворник в другите килии, в които жалбоподателят е бил или е, той счита че твърдението за пренаселеност в Софийския затвор се подкрепя от други доказателства, с които разполага, и най-вече с констатациите на КПИ що се отнася до условията за задържане в това заведение.

31. Докладът на комитета, изготвен след посещението му през септември 2006 г., показва структурен проблем по отношение на пренаселеността в българската система на изтърпяване на наказанията с ниво на средна населеност 197 % (виж параграф 63 от доклада на

КПИ). В допълнение, делегацията на комитета е констатирала тежък проблем с пренаселването в помещенията на Софийския затвор (виж параграф 71 от доклада) и препоръчва значително намаляване за заселеността в това заведение, за да се достигне минимум от 4 квадратни метра на човек (виж параграф 77 от доклада).

32. С оглед на тези доказателствени елементи, Съдът счита за доказано извън всяко разумно съмнение, че жалбоподателят е бил задържан в продължение на дълъг период, възлизащ на повече от седем години и половина, в пренаселени килии, ситуация, която сама по себе си може да повдигне проблем по смисъла на член 3 от Конвенцията (виж, наред с другото, *Ostrovar* с/у Молдова, № 35207/03, § 84, 13 септември 2005 г.).

33. Жалбоподателят излага също така материалните условия за задържане, лошата храна и санитарните условия в затворническото заведение. Съдът отбелязва, че докладът на КПИ след посещението от 2006 г. отбелязва лошите хигиенни условия в някои помещения на затвора. Те са били остро критикувани от КПИ, по-специално чистотата в столовата и кухнята (виж параграф 76 от доклада на КПИ). Същото се отнася и до рушенето на някои килии (виж параграф 72 от доклада) и лошото качество на храната, раздавана на затворниците (виж параграф 76 от доклада). Съдът счита, че тези констатации напълно подкрепят твърденията на жалбоподателя, че съответните материални условия са имали негативно влияние върху заинтересования. Така, като пример, жалбоподателят е трябвало да разчита на колети, изпращани от семейството му, за да може да се храни нормално, и това през почти целия период на престоя му в затвора.

34. Съдът отбелязва, че жалбоподателят се оплаква, че е трябвало да използва кофа за да задоволява естествените си нужди, поне до 2005 г. Той счита, че това твърдение се подкрепя от други доказателствени елементи, с които разполага, като декларацията на Е.У. (параграф 13 по-горе) и констатацията на КПИ, че през 2006 г. в някои помещения на затвора затворниците продължавали да използват кофи вместо тоалетни (виж параграф 77 от доклада на КПИ). Безспорно, жалбоподателят е имал възможността да излиза от килията си през една част от денонощието (виж параграф 37 по-горе), изглежда той реално е бил принуден да ползва кофата само през нощта. Въпреки това, като се има предвид, че Правителството не доказало съществуването на конкретен и сериозен риск за сигурността и реда в заведението, Съдът не може да приеме, че това ограничение на достъпа до санитарен възел е било необходимо в случая (виж *mutatis mutandis* *Кехайов с/у България*, № 41035/98, § 71, 18 януари 2005 г.). Съдът отбелязва, че КПИ също критикува използването на кофа за тоалетна

през нощта в някои части на софийския затвор(виж параграфи 75 и 76 от доклада на КПИ).

35. Отрицателните ефекти от описаните по-горе условия на задържане, без всякакво съмнение са били утежнени от два допълнителни фактора: дългия престой на жалбоподателя в затвора, повече от седем години и половина, и особеното му положение. В това отношение Съдът държи да подчертае, че става дума за лице, което излежава присъдата си в чужда страна, езика на която не говори, и че е затворен заедно със затворници от няколко различни националности. Освен това, докладът на КПИ отбелязва, че чуждестранните затворници не са имали възможността да изучават български (виж параграф 103 от доклада на КПИ). Съдът е убеден, че това особено положение е предизвикало трудности за адаптиране за жалбоподателя и е поставило значителни пречки за комуникацията със затворническата администрация, с другите затворници и със семейството и близките на заинтересования.

36. Жалбоподателят твърди също, че е оставал заключен двадесет и три часа в денонощието и че единствената му възможност да излиза е била по времето за упражнения на чист въздух. Въпреки това, Съдът не е убеден, че действителността е била такава за жалбоподателя през целия период на лишаване от свобода.

37. В това отношение Съдът отбелязва, че според вътрешното законодателство по отношение на изпълнението на наказанието лишаване от свобода, килията на жалбоподателя е трябвало да бъде заключена само през нощта (виж съответното вътрешно право, параграф 22 по-горе). Докладът на КПИ уточнява, че през 2006 г. затворниците от софийския затвор са имали възможността да се разхождат свободно по коридорите на техните съответни участъци през деня, с изключение на затворниците от групи 1 и 8 (виж параграф 81 от доклада на КПИ), към които жалбоподателя никога не се е числил (виж параграф 11 по-горе). Освен това, според доклада на директора на затвора, представен от правителството и който жалбоподателят не оспорва, заинтересованият е работил в печатницата на затвора от 24 ноември 2003 г. (параграф 18 по-горе). Освен това, през 2006 г. времето за упражнение на открито е било увеличено допълнително с половин час дневно за всички затворници (виж параграф 78 от доклада на КПИ). Ако цитираните елементи не позволяват на Съда да констатира, че жалбоподателя е можел да се движи свободно из затвора през целия си престой, изглежда, че след определен момент той е можел да прекарва една част от времето извън килията си. Въпреки това, предвид другите конкретни обстоятелства, Съдът не би могъл да счита този факт като решаващ по настоящото дело.

38. Що се отнася до организираните дейности, от които се е ползвал жалбоподателят в Софийския затвор, Съдът констатира, че затворническата администрация е предприела известни мерки, за да облекчи риска от изолация на заинтересования. Той е работил в затворническата печатница, разполагал е с един час и половина дневно за разходка на открито и е можел да гледа телевизия в килията си (виж параграф 81 от доклада на КПИ).

39. Съдът отбелязва, че нищо в конкретния случай не показва, намерение на българските органи да наложат страдание на жалбоподателя или да го унижат. Въпреки това, като се има предвид кумулативният ефект на условията за задържане в софийския затвор (пренаселеност, лоши хигиенни условия, ограничение на ползване на санитарни условия, лошото качество на храната) и като се има предвид продължителността на задържането и особеното положение на жалбоподателя, Съдът счита, че заинтересованият е бил подложен на изпитание, надхвърлящо неизбежното ниво на страдание, произтичащо от задържането и което може да се анализира като деградиращо отношение по смисъла на член 3.

40. С оглед на горното е налице нарушение на член 3 на Конвенцията.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 3 е) ОТ КОНВЕНЦИЯТА

41. Жалбоподателят изтъква нарушаване на правото му на безплатна помощ от преводач по време на наказателното производство спрямо него. Той се позовава на член 6 § 3 е) от Конвенцията, който гласи:

“3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има минимум следните права:

(...)

е) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.“

42. Заинтересованият се жалва по-специално от факта, че е бил осъден да плати разходите за преводач, направени по повод на наказателното преследване за трафик на наркотици.

43. Правителството не формулира забележки по този въпрос.

A. По допустимостта

44. Съдът констатира, че този мотив за жалба не е явно неоснователен по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. Следователно трябва да се обяви за допустим.

Б. По същество

45. Съдът припомня постоянната си съдебна практика, според която правото, защитено от член 6 § 3 е) от Конвенцията включва за всеки, който не говори или не разбира езика, използван в съда, правото да ползва безплатно услугите на преводач, без да съществува възможността в последствие да му бъде предявено искане за плащане на тази помощ (*Luedicke, Belkacem et Koç c/у Германия, решение от 28 ноември 1978 г., серия А № 29, с. 19, § 46 ; Öztürk c/, Германия, решение от 21 февруари 1984 г., серия А № 73, с. 22, § 58*).

46. Като се обръща към настоящето дело, Съдът отбелязва, че районният съд в Свиленград е осъдил жалбоподателя да плати всички направени разходи по време на следствието и на първа инстанция (параграф 8 по-горе). Що се отнася до Върховния касационен съд, той присъжда разхода за преводач по време на процедурата на последна инстанция за сметка на жалбоподателя (параграф 10 по-горе). На базата на тези факти, Съдът счита за установено, че на жалбоподателя са наложени плащания на разходи за преводач, направени на етапа на предварителното следствие, по време на разглеждането на неговото дело на първа инстанция и пред Върховния касационен съд.

47. Съдът отбелязва, че по настоящия случай се наблюдава известна непоследователност в съдебната практика на българския Върховен касационен съд по въпроса дали разходите за преводач могат да бъдат за сметка на лице, получило наказателна присъда. В действителност, при идентичен на настоящия случай, същата юрисдикция е освободила осъдения от задължението да плати разходите за преводач (параграф 20 по-горе).

48. Съдът припомня, че въпреки че не е в компетентността му да се приравнява с националните съдилища, той все пак трябва да се увери, че ефектът от тълкуването на вътрешното право е в съответствие с Конвенцията (виж между другото, *Kouchoglou c/у България, № 48191/99, § 50, 10 май 2007 г.*). В настоящия случай той констатира, че тълкуването на вътрешното право от съдилищата води до налагането на жалбоподателя да плати разходите за преводач, направени по време на наказателното производство срещу него, и че поради този факт заинтересованият е бил лишен от своето право да ползва безплатно услугите на преводач.

49. С оглед на това е налице нарушение на член 6 § 3 е) от Конвенцията.

III. ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

50. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

51. Жалбоподателят претендира 60 BGN за материални вреди: 20 BGN за разходи за преводач пред съда на първа инстанция плюс 40 BGN за възнаграждение на преводача пред Върховния касационен съд. Той претендира също така сумата от 10 000 EUR за морални вреди, които е понесъл поради лошите условия на задържане.

52. Правителството не е направило коментари по тази точка.

53. Съдът счита, че претенциите относно възстановяването на материалните вреди са добре обосновани, и счита, че на жалбоподателя следва да се присъди цялата претендирана от него сума.

54. Съдът освен това счита, че заинтересованият е понесъл морална вреда поради лошите условия на задържане в Софийския затвор и поради нарушаването на правото му да ползва безплатно услугите на преводач. Произнасяйки се по справедливост, както го изисква член 41 от Конвенцията, Съдът му присъжда сумата от 5 000 EUR като обезщетение за морална вреда.

Б. Разходи

55. Жалбоподателят претендира, също така, 467,60 BGN за разходи по представителството му пред Съда. В подкрепа на претенциите си той представя документи за плащане на претендираните разходи за превод и за пощенски разходи, както и копие от договора си с адвоката, удостоверяващо предварителното плащане на хонорарите договорени между страните.

56. Правителството не формулира забележки по тази точка.

57. Според съдебната практика на Съда, един жалбоподател може да получи възстановяване на разходите си, когато може да се удостовери тяхната реална стойност, тяхната необходимост и разумния им размер. В случая, като се имат предвид доказателствата, с който разполага, както и горепосочените критерии, Съдът счита, че претенциите относно разходите, така както те са изчислени от жалбоподателя са надлежно доказани, и му присъжда цялата претендирана за тях сума.

В. Мораторна лихва

58. Съдът счита за уместно да базира мораторната лихва върху лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Централната европейска банка, увеличено с три процентни пункта.

С ОГЛЕД НА ГОРНОТО, СЪДЪТ

1. *Обявява* единодушно жалбата за допустима по отношение на мотивите, извлечени от членове 3 и 6 § 3 е) от Конвенцията;
2. *Постановява* единодушно, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията;
3. *Постановява* единодушно, че е налице нарушение на член 6 § 3е/ от Конвенцията;
4. *Постановява*, с 4 гласа „за“ и 3 „против“,
 - а) че Държавата ответник следва да изплати на жалбоподателя, в срок от три месеца от деня в който решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, обърнати в български лева по приложимия в деня на плащането курс:
 - i. 31 EUR (тридесет и едно евро), плюс всяка евентуално дължима сума за данъци, за материални вреди;
 - ii. 5 000 EUR (пет хиляди евро), плюс всяка евентуално дължима сума за данъци, за морални вреди;
 - iii. 240 EUR (двеста и четиридесет евро), плюс всяка евентуално дължима сума за данъци, за разходи;
 - б) след изтичането на този срок и до изплащането им, тези суми ще бъдат олихвявани с проста лихва с лихвеният процент по пределното кредитно улеснение на Централната европейска банка, валиден през този период, увеличен с три процентни пункта;
5. *Отхвърля* единодушно искането за справедливо обезщетение за всичко останало.

Съставено на френски език, след това съобщено писмено на 20 ноември 2008 г. в приложение на член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия ВЕСТЕРДИЙК
Секретар

Райт МАРУСТЕ
Председател